

Sbírka pro předmět Středoškolská fyzika v příkladech 1 a 2

Termodynamika a statistická fyzika: kalorimetrie, skupenské změny, Carnotův cyklus – zadání

1. Mosazná nádoba o hmotnosti $m = 0,2$ kg obsahuje $m_1 = 0,4$ kg anilínu o teplotě $t_1 = 10^\circ\text{C}$. Do nádoby dolili $m_2 = 0,4$ kg anilínu o teplotě $t_2 = 31^\circ\text{C}$. Najděte měrnou tepelnou kapacitu c_a anilínu, jestliže se v sudě ustálila teplota $\theta = 20^\circ\text{C}$. Měrná tepelná kapacita mosazi je $c = 400 \text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}\text{K}^{-1}$. [2000 J.kg⁻¹K⁻¹]
2. Do $m_1 = 800$ g vody $t_1 = 12^\circ\text{C}$ teplé byla vnořena platinová koule hmoty $m_2 = 150$ g, která byla před tím ponechána v žáru vysoké pece. Určete teplotu vysoké pece, stoupla-li teplota vody na $t = 19^\circ\text{C}$. Měrná tepelná kapacita platiny je $c = 133 \text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$. [1192 °C]
3. Do nádoby o objemu V s tepelně izolovanými stěnami naplněné plynem o molární hmotnosti M_m , teplotě T a tlaku p je vložena měděná kulička o hmotnosti m_{Cu} , mající teplotu T_{Cu} . Jaká teplota θ se ustálí v nádobě? Měrné tepelné kapacity plynu a mědi jsou c a c_{Cu} .
$$[\theta = T \frac{Rm_{Cu}c_{Cu}T_{Cu} + pVM_m c}{m_{Cu}c_{Cu}RT + pVM_m c}]$$
4. V nádobě se smíchávají tři chemicky nereagující kapaliny, mající hmotnosti $m_1 = 1$ kg, $m_2 = 10$ kg, $m_3 = 5$ kg, teploty $t_1 = 6^\circ\text{C}$, $t_2 = -40^\circ\text{C}$, $t_3 = 60^\circ\text{C}$ a měrné tepelné kapacity $c_1 = 2 \text{ kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\text{K}^{-1}$, $c_2 = 4 \text{ kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\text{K}^{-1}$, $c_3 = 2 \text{ kJ}\cdot\text{kg}^{-1}\text{K}^{-1}$. Najděte teplotu směsi θ a teplo, potřebné pro následující nahřátí směsi na $t = 6^\circ\text{C}$. [-19 °C, 1,3 MJ]

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Kelímek obsahující určitou hmotnost olova je zahříván elektrickým proudem konstantního výkonu. Za čas $\tau_0 = 10$ min stoupla teplota olova z $t_1 = 20^\circ\text{C}$ na $t_2 = 70^\circ\text{C}$. Po uplynutí dalších $\tau = 83$ min se olovo úplně roztavilo. Najděte měrnou tepelnou kapacitu olova, je-li teplota tání olova $t_t = 232^\circ\text{C}$ a měrné skupenské teplo tání olova $l_t = 58,5 \text{ kJ}\cdot\text{kg}^{-1}$.
[232 J.kg⁻¹.K⁻¹]
6. Do $m_1 = 630$ g vody $t_1 = 50^\circ\text{C}$ teplé bylo vnořeno $m_2 = 70$ g ledu teploty $t_2 = 0^\circ\text{C}$. Určete měrné skupenské teplo tání ledu l_t , byla-li výsledná teplota $t = 37^\circ\text{C}$.
[334 400 J.kg⁻¹]
7. Do $m = 125$ g vody bylo přechlazeno na teplotu $t = -8^\circ\text{C}$. Kolik gramů ledu (m') vznikne, bylo-li otřesen vyvoláno zmrznutí?
[12,5 g]
8. Do $m_1 = 125$ g ledu teploty $t_1 = -16^\circ\text{C}$ bylo smíšeno s $m_2 = 875$ g vody teploty $t_2 = 100^\circ\text{C}$. Kterou teplotu t má směs, je-li měrná tepelná kapacita ledu $c_l = 2090 \text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$ a měrné skupenské teplo tání ledu $l_t = 334\,400 \text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}$.
[76,5°C]
9. V kotli parního stroje se spotřebuje za hodinu $m = 5\,000$ kg vody. Do kotle se přivádí voda předehřátá na $t_1 = 25^\circ\text{C}$, která vře za zvýšeného tlaku při $t_2 = 200^\circ\text{C}$.
Kolik joulů se spotřebuje za hodinu, je-li skupenské teplo varu vody $2\,257\,000 \text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}$?
[15 GJ]
10. Podle údajů z předchozího příkladu vypočítejte, kolik kg uhlí musíme spálit pod kotlem, vydá-li kilogram uhlí $H = 8\,000$ kcal a zužitkuje-li se z něho jen 64 % .
[625 kg]
11. Střela kulometu má váhu $m = 9,6$ g a počáteční rychlost při výstřelu $v = 854 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Kolik gramů prachu je třeba pro jeden náboj, je-li výhřevnost prachu $H = 912 \text{ cal}\cdot\text{g}^{-1}$ (1 cal = 4,1868 J) a má-li kulomet účinnost $\eta = 30\%$?
[3 g]

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

---

12. Jakou rychlostí v musí být vystřelen olověný brok svisle dolů z výšky $h = 100$ m, aby se při úderu o nepružnou podložku roztavil? Počáteční teplota broku je $T = 300$ K, teplota tání olova $T_t = 505$ K, měrná tepelná kapacita olova $232 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$ a měrné skupenské teplo tání olova $l_t = 58,5 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$. Předpokládejte, že teplo vzniklé při nárazu se rozdělí mezi brok a podložku rovným dílem.
- [607 m.s⁻¹]
13. Automobil s motorem o výkonu $P = 29\,420$ W jel rychlostí $v = 54 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a urazil trať dlouhou 81 km. Kolik kg benzínu spotřeboval, má-li motor účinnost $\eta = 0,25$ a je-li výhřevnost benzínu $H = 42\,705,36 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$?
- [14,88 kg, což odpovídá 20-22 l]
14. Jak se změní bod tání ledu při zvýšení tlaku o jednu atmosféru?
- [-0,007 K]
15. V okolí 100°C se bod varu zvýší o 0,11°C při změně tlaku o 3 mm Hg. Vypočítejte skupenské teplo varu vody.
- [2,2 MJ.kg⁻¹]
16. Teplota páry, která jde z kotle do parního stroje, je $t_1 = 210^\circ\text{C}$. Teplota v kondenzátoru je $t_2 = 40^\circ\text{C}$. Jaká je maximální teoretická práce (v joulech), kterou je možné získat za jednu kilokalorii spotřebovanou na vytvoření páry (1 cal=4,1868 J)?
- [1,47 kJ]
17. * Jaké je největší množství tepla, které může být odebráno z ledničky chladícím strojem při vynaložení práce $A = 1$ kJ, je-li teplota v ledničce $t_2 = -10^\circ\text{C}$ a teplota vody, které se odebrané teplo předává, $t_1 = 11^\circ\text{C}$.
- [12,5 kJ]
18. * Dynamickým topením se nazývá tento systém topení: na úkor energie, která se vybaví při spálení paliva, pracuje parní stroj, pohánějící chladicí stroj. Chladicí stroj odebírá teplo vodě v nějakém přírodním zdroji (třeba studniční vodě) a odevzdává je vodě v topném zařízení. Voda v topném zařízení slouží současně jako chladič parního stroje. Vypočítejte teoretické množství tepla (bez počítání se ztrátami), které odevzdá voda v radiátorech topení při spálení 1 kg paliva za těchto podmínek: spalné teplo paliva je $H = 20934 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$, teplota v kotli parního stroje

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

je $t_1 = 210^\circ\text{C}$, teplota studniční vody je $t_2 = 15^\circ\text{C}$, teplota vody v topném zařízení je $t_3 = 60^\circ\text{C}$.

$$\left[H \frac{T_3}{T_1} \frac{T_1 - T_2}{T_3 - T_2} = 62542 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1} \right]$$

Literatura a prameny k dalšímu procvičování

- [1] Kolářová Růžena, Salach S., Plazak T., Sanok S., Pralovszký, B., *500 testových úloh z fyziky pro studenty středních škol a uchazeče o studium na vysokých školách*. Prometheus, Praha 2004, 2. vydání.
- [2] Široká Miroslava, Bednařík Milan, Ordelt Svatopluk *Testy ze středoškolské fyziky*. Prometheus, Praha 2004, 2. vydání
- [3] Lepil Oldřich, Široká Miroslava *Sbírka testových úloh k maturitě z fyziky*. Prometheus, Praha 2001, 1. vydání
- [4] Ostrý Metoděj, *Fysika v úlohách 516 rozřešených příkladů*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1958
- [5] Гурьев Л. Г., Кортнев А. В., Купченко А. Н., Латьев Б. В., Минкова С. Е., Протопопов Р. В., Рублев Ю. В., Тищенко В. В., Шепетуря М. И., *Сборник задач по общему курсу физики*, Высшая школа, Москва 1966
- [6] Болькенштейн, В. С., *Сборник задач по общему курсу физики*, Наука, Москва 1967
- [7] Sacharov, D. I., Kosminkov, I. S., *Sbírka úloh z fyziky*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1953
- [8] Бендриков Г.А., Бучовцев Б.Б., Керженцев В. В., Мякишев Г.Я., *Задачи по физике для поступающих в вузы*, Наука, Москва 1987
- [9] Koubek Václav, Lepil Oldřich, Pišút Ján, Rakovská Mária, Široký Jaromír, Tománová Eva, *Sbírka úloh z fyziky II.díl pro gymnázia*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1989
- [10] Ungermann Zdeněk, Simerský Mojmír, Kluvanec Daniel, Volf Ivo, *27. ročník Fyzikální olympiády brožura*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1991
- [11] Klepl Václav, *Elektrotechnika v příkladech*, Práce, Praha 1962
- [12] Říman Evžen, Slavík Josef B., Šoler Kliment, *Fyzika s příklady a úlohami, příručka pro přípravu na vysokou školu*, Státní nakladatelství technické literatury, Praha 1966

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- [13] Bartuška Karel, *Sbírka řešených úloh z fyziky pro střední školy I*, Prometheus, Praha 2007
- [14] Bartuška Karel, *Sbírka řešených úloh z fyziky pro střední školy II*, Prometheus, Praha 2008
- [15] Bartuška Karel, *Sbírka řešených úloh z fyziky pro střední školy III*, Prometheus, Praha 2008
- [16] Bartuška Karel, *Sbírka řešených úloh z fyziky pro střední školy IV*, Prometheus, Praha 2008
- [17] vlastní tvorba